

Uke 14

5.april: Kirkens grunn Kirkekampen i Norge i 1942

Kirkekampen i Norge førte i 1942 til et åpent brudd mellom kirken og den nazistiske regjeringen: Allerede i oktober 1940 hadde Eivind Berggrav (se 31.januar), Ole Hallesby (se 22.november) og Ludvig Hope (se 17.januar) fått i stand et samarbeid mot nazismen, ”Kristent Samråd for den norske kirke”. Den 1.februar 1942 ble domprost Arne Fjellbu nektet av myndighetene å holde gudstjeneste i Nidarosdomen. Dette sammen med innføringen av den nazistiske ungdomstjenesten førte til at biskopene den 24.februar la ned den statlige delen av sine embeter. I rammen av Kristent Samråd ble erklæringen Kirkens Grunn utarbeidet. Sentralt i dette arbeidet var biskopen i Oslo, Eivind Berggrav. Erklæringen legger vekt på kirkens åndelige frihet og uavhengighet, den drøfter forholdet mellom stat og kirke, og grensen for lydigheten mot staten.

Den første påskedag, 5.april i 1942 ble Kirkens Grunn lest opp i de fleste av landets kirker, og et stort flertall av prestene la ned sine embeter. Innen utgangen av året hadde 797 av 858 prester sluttet seg til Kirkens Grunn.

Berggrav ble skjærtorsdag, 2.april satt i husarrest og den 8.april overført til fengsel. Men den 16.april ble han løslatt og fikk hjemmearrest på sin hytte i Asker for resten av krigen. Nazi-lederne i Tyskland ønsket ikke en full konfrontasjon med kirken i Norge på dette tidspunktet. En medvirkende årsak var at antinazistiske tyske offiserer hadde fått sendt Bonhoeffer (se 9.april) til Oslo 13.-16.april som en offisiell tysk sendemann for å lodde stemningen i kirkekampen i Norge. Bonhoeffer oppmuntret til kompromissløs motstand mot nazismen. Offisielt meldte han tilbake til Tyskland at en burde unngå mer konfrontasjon i Norge.¹

I juli 1942 ble Den midlertidige kirkeledelse under ledelse av Ole Hallesby opprettet. I mai 1943 ble Ole Hallesby og Ludvig Hope arrestert og sendt til Grini. Den midlertidige kirkeledelse ble nå erstattet med en hemmelig kirkeledelse.

Bønn: Herre, vi ber for alle dem i verden som med urette blir anklaget og urettferdig dømt, og for alle dem som blir fengslet, torturert og drept for din skyld.
(*”For de forfulgte”, bønn fra Kina, etter massakren på Den himmelske freds plass, juni 1989, bønn 187 i Norsk salmebok med bønnebok s.1014*)

Bibeltekster: Sal 6   Apg 5,29-32   Joh 20,19-23

... gi vårt korte liv her nede tapper kraft og hellig glede,
evighet i tidens kår, du som blir når alt forgår.

(*”Bygg vårt hjem i fred”, av Ronald Fangen, bønn 274 i Norsk salmebok med bønnebok s.1038*)

Andre merkedager:

4.april: Martin Luther King (født 15.januar 1929) var baptistprest og borgerrettighetsforkjemper i USA. Han fikk Nobels fredspris i 1964. Han ble drept den 4.april i 1968.

5.april: Hans Nilsen Hauge`s kallsopplevelse i 1796 (se 29.mars)

7.april: Olaus (Olaf/Olavus) Petri (6.1.1493 – 7.4.1552) var den eldre broren til Laurentius Petri (se 27.oktober). Olaus studerte teologi i Birgitta-seminaret i Roma, og hos Martin Luther i Wittenberg. Han ble prest i Sverige og oversatte sammen med sin bror Det nye testamentet til svensk. Brødrene gjelder som grunnleggerne av reformasjonen i Sverige.

¹ Wisløff, *Norsk kirkehistorie III* s.454, og Bethge, *Bonhoeffer* s.844ff.